

Niniejsza rozprawa doktorska wpisuje się w nurt badań paremiologii kontrastywnej. W celu porównania wybrano metodę unilateralną, dla której językiem wyjściowym jest język niemiecki, a docelowym język polski. Korpus pracy obejmuje 190 przysłów współczesnego języka niemieckiego z określeniami członków rodziny, krewnych i powinowatych oraz ich polskie ekwiwalenty. Materiał badawczy został wyekscerpowany z jedno- i dwujęzycznych słowników przysłów oraz zasobów internetowych. Przysłowia badane są na płaszczyźnie semantycznej oraz formalno-składniowej. Praca ma charakter teoretyczno-praktyczny, a jej celem jest analiza międzyjęzykowych relacji ekwiwalencji oraz zbadanie grupy przysłów niemieckich.

W pierwszej części teoretycznej dokonano charakterystyki przysłów w opozycji do związków frazeologicznych i innych niepowerbialnych jednostek językowych, a także zmiana ich roli na przełomie wieków. Punktem wyjścia dla części empirycznej jest zdefiniowanie pojęcia znaczenia dosłownego wyrażenia oraz innych czynników mających wpływ na ostateczny sens wypowiedzi, takich jak konotacje, stereotypy, kontekst słowny, czytanie między wierszami, czy ogólny poziom wiedzy odbiorcy na temat języka i świata. W dalszej części przedstawiono teorię zdania, wyznaczono obligatoryjne i fakultatywne części zdania, na podstawie których dokonano następnie porównania budowy syntaktycznej przysłów w obu językach. Część empiryczna obejmuje analizę kontrastywną korpusu według opisanej wcześniej metody porównawczej oraz na podstawie zdefiniowanych poziomów ekwiwalencji. W celu badania wyróżniono cztery poziomy ekwiwalencji: ekwiwalencja absolutna, ekwiwalencja częściowa, ekwiwalencja warunkowa (jako subwariant ekwiwalencji częściowej) oraz ekwiwalencja zerowa w przypadku braku odpowiednika w języku docelowym. Analiza kontrastywna korpusu dotyczy płaszczyzny semantyczno-leksykalnej i formalno-syntaktycznej. Wyniki porównania podsumowuje komentarz oraz obliczenia mające zobrazować międzyjęzykowe relacje ekwiwalencji wybranych przysłów.

Niniejsze opracowanie może być przydatne w dydaktyce języka niemieckiego, w leksykografii, a także być podstawą i impulsem do dalszych badań paremiologicznych.